

congrés del PEN, s'hi va voler apuntar. Vam veure Oslo, i vam anar a Tromsø, més amunt del cercle polar àrtic. Un dia el vam acompanyar a un supermercat. Volia comprar carn de balena i de ren, per convidar els amics a la tornada. Això revela com valorava l'amistat, perquè en Modest mai no entrava a cap botiga. És més, quan havíem de passar per una ciutat gran, sempre s'ho feia venir bé perquè fos en diumenge: així no podíem comprar.

L'altre va ser el seu últim viatge. Ja malalt, va demanar que el portéssim a Itàlia, perquè es volia acomiadar de Piero della Francesca i de Fra Angelico. Vam anar, per tant, a Arezzo i a Florència. Va ser un viatge en avió: Girona-Pisa. I allà, en dos cotxes de lloguer, vam anar fins a Lucca, on vam fer nit, i l'endemà fins a Sansepolcro. A més de nosaltres dos érem en Pep Nadal i la Iame, en Quim Garriga, en Salvador Sunyer i en Jaume Nadal. Tot i que va ser un viatge trist, va ser un viatge memorable. En Modest encara era ell, tot i que disminuït. Es cansava aviat i a mitja tarda ja desconnectava. El dia que vam ser a Florència, a San Marco, va ser feliç, i també al migdia, al Carmine, veient Masaccio. A la tarda, en canvi, als Uffizzi, un cop vistos Cimabue, Giotto i Botticelli, va dir que ja en tenia prou. Vam sortir amb ell i vam seure en aquell cafè sofisticat que hi ha a la plaça della Signoria, i mentre esperàvem que anessin sortint tots, ens va dir: «M'he cansat molt». «També nosaltres estem molt cansats», li vam contestar. Un cop refet, va voler anar a sopar a Siena, a un restaurant de darrere la plaça, i es recordava de tot el que hi havíem menjat feia anys. Les visites a Arezzo i Monterchi van ser molt menys cansades, i els Piero de Sansepolcro, com que hi posàvem, els teníem al costat de l'hotel. Vam tornar per la vall d'Orcia, cap a Pisa, en un tarda de sol ponent deliciós. Era el juny, i els blats eren tots daurats...

Ara, cada any, quan comença setembre, pensem amb nostàlgia en aquells viatges i enyorem aquell privilegi repetit durant tants anys.

Dolors Oller és catedràtica emèrita de Teoria Literària de la UPF.
Narcís Comadira és escriptor i pintor.

Entendre la civilització

JOSEP MARIA FONALLERAS

ARXIU SALVADOR GARCIA-ARBOS

>> Un grup d'amics davant el cafè Sant'Eustachio, a Roma, el 2007.

Si l'anada a Roma coincidia amb el dilluns de Pasqua –la pasquetta– en Modest ens convidava a dinar. Un dia, ho vam fer en una placeta, la piazza di Sant'Apollinare, ben a prop del Palazzo Altemps, i també d'un apartament on en Modest havia viscut en la seva primera estada a la ciutat, quan hi estudiava i deia missa a Sant'Andrea della Valle. El restaurant es deia Passetto, i vam menjar a fora, en una terrassa des de la qual es podia veure, al fons, la pi-

azza Navona. Hi havia uns *antipasti* (carxofes a la romana i albergínies marinades) i també vam demanar uns *spaghetti alle vongole* amb un polsim de *bottarga* ratllada al damunt.

Tots els que hem compartit hores o dies amb en Modest, a Roma, podríem descriure un àpat semblant. El menjar era, sens dubte, una part importantíssima de la visita, del descobriment, i calia seure a taula –a la de Da Settimio, per exemple– a una hora decent i europea, que és l'hora que en Modest dictaminava.

Més enllà de l'anècdota, però, dels centenars d'anècdotes que tots podríem explicar, hi ha una categoria que, aquests dies, després de la seva mort, en

En Modest et connectava amb la cultura, te'n feia coneixedor i responsable, la transmetia amb la idea de fer-la més ampla, més poderosa, més fèrtil

>> Drets, Pep Gómez, Pep Guardiola, Josep M. Fonalleras. Asseguts, Jaume Nadal, Modest Prats, Salvador García-Arbòs, al Cellar de can Roca, el 2009.

Pep Nadal m'ha recalcat amb més entusiasme i convicció que mai. En Modest et connectava amb la cultura, te'n feia coneixedor i responsable, la transmetia amb la idea de fer-la més ampla, més poderosa, més fèrtil, gràcies, justament, a l'expansió que ell provocava. Podia ser a través de la pasta, dels monuments, de les pintures, de les cites, dels poemes evocats, dels gelats o dels cafès. Anar al Sant'Eustachio, posem per cas, no era només tornar a l'origen dels *ris-tretti* autèntics, beguts a peu dret amb un got d'aigua al costat, sinó participar d'un ritu col·lectiu, d'una determinada manera d'entendre la civilització.

Recordo dos moments que, essent anècdotes de la meua relació personal amb ell, s'eleven també a la categoria que certifica la seva ascendència i el seu mestratge. Un, a Venècia, quan, en arribar a la piazza San Marco, em va fer tancar els ulls perquè contemplés de cop («és així, Fonalleda (*sic*), com s'ha de veure per primera vegada») el magnífic escenari. L'altre, a Roma, al Panteó, davant la tomba de Rafael, quan em va fer traduir -pobre de mi!- els versos de Pietro Bembo. No m'ensenyava basíliques sinó mirades. Maneres de mirar. Maneres de ser-hi. Maneres de perviure.

Josep Maria Fonalleras és escriptor.

Tertúlies de cafè

SALVADOR GARCIA-ARBÒS

L'Església va establir la litúrgia per fer més païdora la rutina. I Modest Prats hi va acomodar la seva vida.

L'última parròquia del reverend va ser la de Santa Susanna del Mercadal, amb tres misses diàries: la de nou, la missa d'una i la vespertina, a les vuit. Després de missa primera, cap a dos quarts de deu, arribava a la Llibreria 22 a recollir *El Punt* i el diari barceloní on fos que escrivís en Josep Maria Fonalleras: *La Vanguardia* o *El Periódico*. Esperava en Guillem Terribas per anar junts cap al Neptú, a fer el cafè i les primeres cigarretes del dia. En Modest, *Ducados*, i en Guillem, *Rex*.

L'important era el cafè. En Modest en solia fer dos i, gràcies al segon, pu-

java el nivell cafeter d'on se'l prengué. Sabia allçonar: tenia criteri, autoritat i un tarannà que intimidava. En Guillem beu tallats i té nas per a les tafaneries periodístiques. «Hauries de venir a fer el cafè amb en Modest; hi anem cada dia». I hi vaig anar.

Hi ha quatre circumstàncies centrals que van marcar la nostra relació i les nostres converses: l'Església catòlica, des de Damià Estela fins als nous bisbes de Girona i Roma i el Fòrum Joan Alsina; l'època daurada del Barça; la gastronomia; i Ryanair. I dos escenaris: Girona i Roma.

I és clar que parlàvem de política i de llengua, i de la Universitat, però ja hi entrava tothom. I em vaig estimar més escoltar en Pep Nadal, en Francesc Feliu, mossèn Alabau, en Jaume Curbet, en Manel Sarasa, en Xavier Corominas, en Fono, en Francesc Francisco i en Ponç Puigdevall, que també es van deixar caure pel Neptú.

En Modest, centre de la conversa, portava la batuta, presidia la tertúlia, donava la paraula i la treia